

ЕСТЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті подано огляд досягнень вітчизняної науки та викладачів-практиків у використанні та класифікації методів і прийомів інтерактивних технологій; сформовано оптимальний варіант їх застосування на заняттях зарубіжної літератури як необхідної умови для формування естетичних смаків студентів.

Ключові слова: *інтерактивні технології, інтерактивні методи, інтерактивні прийоми, творчий потенціал, естетичний смак.*

В статье представлен обзор достижений отечественной науки и преподавателей-практиков в использовании и классификации методов и приемов интерактивных технологий; сформулирован оптимальный вариант их применения на занятиях зарубежной литературы как необходимого условия для формирования эстетических вкусов студентов.

Ключевые слова: *интерактивные технологии, интерактивные методы, интерактивные приемы, творческий потенциал, эстетический вкус.*

In the article there have been reviewed the achievements of national science and of practical lecturers in the usage and classification of the methods and techniques of interactive technologies, there has been formed an optimal variant of their application at the foreign literature classes as of a necessary condition for forming students' aesthetic tastes.

Key words: *interactive technologies, interactive methods, interactive techniques, creative potential, aesthetic taste.*

Швидкий темп розвитку сучасної цивілізації вимагає від системи освіти мобільної реакції на зміни не лише в економіці, виробництві, науці, а й у суспільстві в цілому, адже сьогоднішньому потрібна особистість із широким діапазоном можливостей, розвиненим інтелектом, здатністю до постійної самоосвіти й самовдосконалення, спрямована на творчу реалізацію естетичної культури. Нова освітня парадигма базується на принципах демократизації, гуманізації, гуманітаризації, системності, цілісності, технологізації, на діяльнісному й особистісно зорієнтованому підходах до навчання. Зважаючи на це, дієвість засобів, методів, форм активізації навчально-пізнавальної діяльності особи, яка навчається, її творчої реалізації та естетичної культури постає однією з актуальних проблем.

На сучасному етапі одним із перспективних шляхів активізації особистісної позиції учасників освітнього процесу у вищій школі, на думку фахівців, є застосування інтерактивних технологій навчання. Організація навчально-виховного процесу з використанням інтерактивних технологій формує соціокультурну компетентність, навички спільної навчально-пізнавальної діяльності, критичного мислення, розширює пізнавальні можливості студентів у здобутті, аналізі й застосуванні інформації, а також є базою для професійного становлення, культурного й творчого потенціалу.

Питаннями визначення та пояснення сутності інтерактивних технологій і їх використання в навчально-виховному процесі займалися такі українські дослідники, як Н. Г. Балицька, К. О. Баханов, О. А. Біда, Г. П. Волошина, О. В. Єльнікова, Г. І. Коберник, О. М. Коберник, Н. А. Коломієць, О. В. Коротоєва, В. В. Мельник, О. М. Пехота, Л. В. Пироженко, Н. С. Побірченко, О. І. Пометун, Т. В. Сердюк, М. І. Скрипник, О. І. Січкарук, Н. Г. Суворова, П. В. Шевчук. Проте проблема організації заняття зарубіжної літератури на основі використання інтерактивних технологій та їх впливу на зміну рівня активності навчально-пізнавальної діяльності студентів залишається актуальною. Непродумане використання інтерактивних технологій, що переростає у самоціль, а не працює на результативність у формуванні навиків для здобуття знань, часто стає даниною модним новаціям замість клопіткої роботи викладача та студентів.

Мета статті – представити систему використання інтерактивних технологій на заняттях зарубіжної літератури, що сприятиме ефективному досягненню його кінцевого результату та стане вагомим фактором у розвитку естетичних смаків.

Розглядаючи структуру інтерактивного заняття, вітчизняні науковці та викладачі-практики важливу роль відводять структурній схемі навчального заняття з використанням інтерактивних технологій, що була запропонована О. І. Пометун та Л. В. Пироженко [3]. На думку науковців, таке заняття має п'ять основних етапів:

- 1) мотивація;
- 2) оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів;
- 3) надання необхідної інформації;
- 4) інтерактивна вправа – центральна частина заняття;
- 5) підбиття підсумків, оцінювання результатів заняття.

Заслугує на увагу дослідження Т. Сердюк [4], яка вдосконалює структуру заняття, використовуючи інтерактивні технології вивчення суспільних дисциплін. Вважаємо за необхідне поглибити напрацювання вищезначених авторів із метою виокремлення інтерактивних технологій як необхідної складової не лише навчальної мети, а й естетичного виховання студентів на занятті зарубіжної літератури. Пропонуємо розглянути структуру заняття як послідовність таких етапів:

- *організаційний*: мобілізація студентів до початку заняття з урахуванням випереджувальних завдань із даної теми;

- *інформаційний*: повідомлення теми, мети заняття, коротка характеристика його перебігу та використовуваних видів діяльності;
- *мотиваційний*: мотивація активної навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- *функціональний*: сукупність навчальних ситуацій, що спрямовані на досягнення загальної мети заняття, формування та розвиток творчих пошуків та естетичних смаків, відповідно до змісту та цільових завдань яких обираються інтерактивні методи навчання;
- *підсумковий*: оцінювання кінцевого результату заняття, самоаналіз та самооцінка творчих і літературно-критичних досягнень, випереджувальні завдання для подальшої роботи.

На *функціональному* етапі викладач засобами інтерактивних методів, об'єднаних у певну систему, спрямовує студентів на пошук. Визначаючи пакет необхідних інтерактивних технологій та методів, він повинен сам досконало орієнтуватися в них та брати до уваги різноманітні фактори (вікові особливості студентів, рівень їх підготовки до навчально-пізнавальної діяльності в умовах взаємодії, особливості застосування тих чи інших видів інтеракції, домінуючі форми організації навчально-пізнавальної діяльності, засоби досягнення дидактичної мети), уміти оцінити естетичну функцію кожного з них.

У фаховій літературі за різноманітними ознаками та критеріями розроблені численні класифікації інтерактивних технологій та методів [1, с. 3]. Значна кількість інтерактивних методів (більше 2 тис. [2, с. 17]) зумовлює наявність широкого спектра ознак та критеріїв, за якими вони класифікуються. В основу класифікації інтерактивних методів покладено наступні найбільш вагомні ознаки та критерії:

- *за способом досягнення результату*: інформаційні (лекції, використання різних джерел інформації); пошукові ("мозковий штурм", проекти, метод кейсів, обговорення проблеми тощо); ігрові, інструктивно-консультативні (тренінги, консультації, інструктаж, рольові ігри, інсценування); полемічні (дискусії, диспути тощо);
- *за функцією*: мотиваційні, інформаційні, пізнавальні, організаційні, контролюючі, пошукові, творчі, критичні;
- *за формами організації навчально-пізнавальної діяльності*: індивідуальні, парні, групові, колективні;
- *за типами інформаційних режимів*: інтерактивні та гомоактивні [4].

В основі більшості інтерактивних технологій навчання – групові форми організації навчально-пізнавальної діяльності. На сучасному етапі спостерігається збільшення цікавості до них не лише науковців, а й педагогів-практиків. Групові форми організації навчально-пізнавальної діяльності характеризуються підвищенням якості навчально-пізнавальної діяльності, пізнавального рівня самостійної діяльності студентів, здійсненням диференційного підходу до навчання, ефективністю в засвоєнні нового навчального матеріалу й актуалізації вивченого.

На заняттях із зарубіжної літератури наголос робимо на тих креативних методах навчання, що надають студентам більше можливостей для створення власних творчих знахідок та відкриттів. Зокрема, ефективними є методи: *придумування* (заміна відомої інформації іншою); *прогнозування* («якби...»), що передбачає зміни в сюжеті, контексті, долі літературних героїв; *створення образної картини* (власного бачення сюжету, композиції, ситуації). Методи *гіперболізації* та *аглотинації* сприятимуть загостренню творчої уяви, зосередять її на важливому етапі вивчення літературного твору чи характеристики героя, а метод *синектики* стимулюватиме уяву студентів за різними аналогіями.

В арсеналі викладача необхідним є і метод *матриць*, який передбачає складання різноманітних комбінацій та їх застосування. Метод *інверсії* допоможе звернутися до пошуку незвичайних, несподіваних думок, часто протилежних загальноприйнятим твердженням, парадоксальних ситуацій, що загострюють розуміння вже звичних та унормованих поглядів на літературний процес. Для повторення й узагальнення вивченого та при оглядових темах незамінним стає *метод кейсів*, завдяки якому студент має можливість отримати доступ до значної кількості накопиченої інформації, долучитися до роботи в команді, виконуючи за власним вибором ті завдання, де найкраще зможе виявити свої здібності.

На заняттях зарубіжної літератури неможливо уявити свою роботу і без інтерактивних прийомів, завдання яких – сформувати толерантну, інтелігентну, творчу особистість. Найбільш популярні серед них: мікрофон, займи позицію, гронування, сенкан, коло ідей, закінчи думку, інтерв'ю (з письменником, літературним героєм, критиком), Я-ілюстратор, Я-персонаж, рольові ігри, аукціон ідей, літературна дуель, дерево рішень, вікторини, лото.

Представлені вище інтерактивні методи й прийоми вимагають комплексного застосування мультимедійних засобів, ілюстративного матеріалу, театральних вистав, а також портретних галерей, книжкових виставок, музичного супроводу; відповідного оснащення аудиторії квітами, різноманітними композиціями.

Використання розмаїття методів та прийомів інтерактивних технологій залежить від викладача, адже його вміння та професійна етика є основою успіху роботи зі студентами. Відповідний психологічний клімат, відчуття поваги та доброзичливе ставлення до кожної думки (навіть хибної), радість від яскравого відкриття, що передається студентам від викладача, – це те підґрунтя успіху, що дає поштовх до подальших пошуків.

Інтерактивні технології завдяки своїй антропологічній природі, дидактичній і функціональній різноманітності дозволяють викладачеві максимально ефективно вибудовувати освітню траєкторію для оптимізації навчання. Шляхи, запропоновані нами, апробовані при вивченні зарубіжної літератури, але їх універсальність стане в нагоді творчо працюючому викладачеві та викличе зацікавленість у співпраці студентських аудиторій різних спрямувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Інтерактивні методи навчання : навч. посібник / за заг. ред. П. Шевчука, П. Фендриха. – Щецин : WSAP, 2005. – 170 с.
2. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації / В. В. Мельник // Управління школою. – 2006 – № 13 (133). – С. 15-34.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Сердюк Т. В. Формування предметної вмотивованості засобами інтерактивних технологій / Т. В. Сердюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського : зб. наук. пр. / редкол. : М. І. Сметанський (голова) та ін. – Вінниця : Планер, 2009. – Вип. 26. – С. 56-60. – (Серія «Педагогіка і психологія»).

Дата надходження до редакції: 02.04.2013 р.